

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Методичні рекомендації
до практичних занять
з навчальної дисципліни
"ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТ
З ОПЛАТИ ПРАЦІ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
спеціалізації "Оподаткування"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри оподаткування.
Протокол № 2 від 28.08.2012 р.

Укладач Давискіба К. В.

М54 Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни "Оподаткування виплат з оплати праці" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Оподаткування" всіх форм навчання / укл. К. В. Давискіба. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 40 с. (Укр. мов.)

Подано методичний матеріал для розв'язання типових ситуаційних завдань, що спрямовані на отримання студентами практичних навичок щодо оподаткування виплат з оплати праці для системи поточного та підсумкового контролю.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Оподаткування" всіх форм навчання.

Вступ

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни "Оподаткування виплат з оплати праці" призначено для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит", спеціалізації "Оподаткування" усіх форм навчання.

У методичних рекомендаціях наведено систематизований методичний матеріал щодо розв'язання типових ситуаційних завдань, на основі яких можна самостійно отримати навички розрахунку сум податкових зобов'язань щодо податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та навички заповнення звітності щодо зазначених податку та збору стосовно оподаткування виплат з оплати праці.

Завдання можуть бути застосовані до практичних занять як з метою закріплення теоретичних знань і з отримання практичних навичок, так і для їх контролю.

Метою дисципліни є надання студентам необхідних теоретичних основ, методичних рекомендацій і практичних навичок щодо здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування та організації оподаткування доходів фізичних осіб.

Основні завдання дисципліни:

вивчення основних законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регламентують питання оподаткування доходів фізичних осіб та здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування;

ознайомлення з правовими та організаційними засадами загальнообов'язкового державного соціального страхування;

розгляд порядку нарахування, обчислення і сплати Єдиного соціального внеску;

вивчення загальних вимог до складання звітності платниками Єдиного соціального внеску;

ознайомлення з механізмом нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб;

ознайомлення з системою пільг в оподаткуванні доходів фізичних осіб;

вивчення особливостей оподаткування окремих видів доходів фізичних осіб;

вивчення загальних вимог до складання звітності з податку на доходи фізичних осіб.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **вміти:**

використовувати основні законодавчі та інші нормативно-правові акти, які регламентують загальнообов'язкове державне соціальне страхування та оподаткування доходів фізичних осіб в Україні;

визначати осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню;

визначати порядок нарахування, обчислення і сплати Єдиного соціального внеску, розмір Єдиного соціального внеску;

складати звітність платників Єдиного соціального внеску;

складати звітність з податку на доходи фізичних осіб.

Отримані вміння є необхідними для фахівців з оподаткування, планування податків, податкових менеджерів, приватних підприємців, керівників малих підприємств.

Змістовий модуль 1. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та оподаткування доходів фізичних осіб в Україні

1. Ситуаційні завдання до тем:

Цільові фонди. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Мета завдань – набуття навичок щодо визначення бази для нарахування та утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та розрахунку суми ЄСВ, що підлягає перерахуванню до бюджету.

Завдання 1.1.

У лютому 2013 р. працівнику Миханину Т. М., що працював на умовах трудового договору, було нараховано певні види виплат з оплати праці.

1. Визначити базу для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із нарахованої заробітної плати працівника.

2. Розрахувати суму ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 1.1. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

2. За вихідними даними визначити базу для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із заробітної плати працівника опираючись на дані норми чинного законодавства.

Таблиця 1.1

Вихідні дані для завдання

Найменування показника виплат	Значення показника за варіантами									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розмір нарахованої основної заробітної плати працівника, грн	3 800,00	4 900,00	4 200,00	3 900,00	4 300,00	4 700,00	4 100,00	3 200,00	5 200,00	2 900,00
Розмір нарахованої додаткової заробітної плати працівника, грн	950,00	225,00	150,00	970,00	1 070,00	170,00	120,00	800,00	130,00	720,00
Розмір матеріальної допомоги, що має систематичний характер та надана всім працівникам, грн	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону № 2464-VI "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" [5] та пп. 3.1.4 та п 3.7. Інструкції № 21-5 [9], сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, що складається з основної та додаткової заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат, у тому числі в натуральній формі, які визначаються згідно із Законом України "Про оплату праці", включається в базу для нарахування та утримання внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиного соціального внеску (ЄСВ)).

Тобто в даному завданні база для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із заробітної плати працівника розраховується за даною формулою:

$$\text{БЄСВ} = \text{НЗП} = \text{ОЗП} + \text{ДЗП} + \text{ІЗКП}, \quad (1.1)$$

де БЄСВ – база для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування для даного працівника, грн;

НЗП – сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, грн;

ОЗП – сума основної заробітної плати працівника, грн;

ДЗП – сума додаткової заробітної плати працівника, грн;

ІЗКП – сума інших заохочувальних та компенсаційних виплат, у тому числі в натуральній формі, грн.

3. Розрахувати суму ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету, основуючись на наступних нормах діючого законодавства.

Сума єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що утримується з заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету визначається згідно п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI та розраховується за даною формулою:

$$\text{ЄСВ} = (\text{БЄСВ} \times C_{\text{ЄСВ}}) / 100\%, \quad (1.2)$$

де ЄСВ – сума ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника та перерахуванню до бюджету, грн;

БЄСВ – база для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування для даного працівника, грн;

$C_{\text{ЄСВ}}$ – ставка єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування для даного працівника, %.

При цьому слід зазначити, що ставка єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що утримується з заробітної плати, визначається згідно п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI.

Завдання 1.2.

У звітному місяці 2013 року працівнику Варавину М. О., що працював на підприємстві на умовах трудового договору, було нараховано ос-

новну заробітну плату та разову премію за освоєння і впровадження нової техніки.

1. Визначити базу для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із нарахованої заробітної плати працівника.

2. Розрахувати суму ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 1.2. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Таблиця 1.2

Вихідні дані для ситуаційного завдання 1.2

Найменування показника	Значення показника за варіантами									
	Січень 2013 р.	Грудень 2012 р.	Березень 2013 р.	Квітень 2013 р.	Травень 2013 р.	Листопад 2012 р.	Липень 2012 р.	Лютий 2013 р.	Вересень 2012 р.	Листопад 2012 р.
Звітний місяць нарахування заробітної плати працівника										
Розмір нарахованої основної заробітної плати працівника, грн	17 300,00	16 900,00	14 200,00	13 900,00	16 300,00	14 700,00	14 100,00	16 200,00	15 200,00	12 900,00
Розмір разової премії за освоєння і впровадження нової техніки, грн	4 500,00	-	9 050,00	9 075,00	-	7 100,00	6 200,00	-	6 300,00	9 100,00
Розмір винагороди за підсумками роботи за рік, грн	4 000,00	5 050,00	-	-	4 075,00	3 000,00	-	4 000,00	-	2 500,00

2. За вихідними даними визначити базу для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із за-

робітної плати працівника, основуючись на даних нормах діючого законодавства.

Як вже зазначалось, відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" № 2464-VI та пп. 3.1.4 та п 3.7 [5]. Інструкції № 21-5 [9], сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, що складається з основної та додаткової заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат, у тому числі в натуральній формі, які визначаються згідно із Законом України "Про оплату праці", включається в базу для нарахування та утримання внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиного соціального внеску (ЄСВ)). Тобто база для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із заробітної плати працівника розраховується за формулою (1.1).

Однак у даному прикладі при визначенні бази нарахування єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхувальнику необхідно враховувати вимоги ч. 3 ст. 7 Закону № 2464-VI, згідно з якими нарахування та утримання ЄСВ здійснюються в межах максимальної величини бази нарахування ЄСВ, що дорівнює 17 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на відповідний місяць. При цьому слід відмітити, що розміри прожиткового мінімуму в розрахунку на місяць для працездатних осіб на 2012 та 2013 роки, що встановлено Законами України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" № 4282-VI [3] та "Про Державний бюджет України на 2013 рік" № 5515-VI [4], наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

**Розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи
в 2012 та 2013 роках**

Строк дії	Розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи(у розрахунку на місяць), грн
1	2
01.01.2012 р. – 31.04.2012 р.	1 073,00
01.04.2012 р. – 30.06.2012 р.	1 0940,00
01.07.2012 р. – 30.09.2012 р.	1 102,00

1	2
01.10.2012 р. – 30.11.2012 р.	1 118,00
01.12.2012 р. – 31.12.2012 р.	1 134,00
01.01.2013 р. – 30.11.2013 р.	1 147,00
01.12.2013 р. – 31.12.2013 р.	1 218,00

Тобто в даному завданні, основується на нормах п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI та враховуючи вимоги ч. 3 ст. 7 вищезазначеного Закону, база для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із заробітної плати працівника розраховується за даною формулою:

$$\text{БЄСВ} = \text{БЄСВ}_{\text{max}}, \quad (1.3)$$

де БЄСВ – база для утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування для даного працівника, грн;

БЄСВ_{max} – законодавчо встановлена максимальної величина бази нарахування ЄСВ для відповідного звітного місяця, грн.

3. Розрахувати за формулою (1.2) суму ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету, опираючись на норми п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI.

Завдання 1.3.

Підприємство ТОВ "Гарний настрій" на 01.01.2013 р. не має заборгованості за внесками до соціальних фондів, нарахованими в період до 01.01.2013 р. Клас професійного ризику виробництва – 23. Дані про суми, нарахованих доходів за січень 2013 року підприємством ТОВ "Гарний настрій":

Шаргородському К. Р., який є інвалідом II групи, нараховано заробітну плату в сумі 1 000 грн;

Денисову А. О., який перебував у відпустці з 10.01.2013 р. по 02.02.2013 р., нараховано відпускні за січень у сумі 2 200 грн, за лютий – 200 грн;

Швадченку Р. Н., який хворів з 03.01.2013 р. по 13.01.2013 р., нараховано лікарняні у сумі 896 грн, з них сума оплати перших 5 днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства – 385 грн, сума допомоги з тимчасової непрацездатності 511 грн;

Марченко К. Е. нараховано суму винагороди за виконання роботи за цивільно-правовим договором – 3 000 грн.

Петрову К. Ш. нараховано заробітну плату за січень у сумі 16 000 грн.

Розрахувати суми ЄСВ, що мають бути сплачені до бюджету підприємством ТОВ "Гарний настрій" у зв'язку з виплатою доходів, нарахованих за січень 2013 р. Заповнити звіт про нарахування ЄСВ за січень 2013 р.

Порядок виконання

1. За вихідними даними визначити базу для утримання та нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування щодо доходів працівників, опираючись на таких нормах діючого законодавства.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 4 Закону № 2464-VI та пп. 2.1.1 Інструкції № 21-5, [9] роботодавці – юридичні особи та фізичні особи – підприємці, які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, є платниками єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

При цьому дані роботодавці – юридичні особи та фізичні особи – підприємці, згідно із ч. 17 і ч. 20 ст. 8 Закону № 2464-VI, є страхувальниками для фізичних осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, які, в свою чергу, є особами, застрахованими в системі загальнообов'язкового пенсійного страхування та соціального страхування на випадок безробіття.

У зв'язку з чим, сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, що складається з основної та додаткової заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат, у тому числі в натуральній формі, які визначаються згідно із Законом України "Про оплату праці", включається в базу для нарахування та утримання єдиного соціального внеску (відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону № 2464-VI, пп. 3.1.4 та п. 3.7 Інструкції № 21-5).

Ставки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування залежно від категорії платників, а також виду доходів, встановлені ст. 8 Закону № 2464 та р. III Інструкції № 21-5. Так, згідно з ч. 5 ст. 8 Закону № 2464-VI, розмір нарахування єдиного соціального внеску на заробітну плату залежить від класу професійного ризику виробництва, встановленого для роботодавця за основним видом його діяльності, і ставка його визначена в межах від 36,76 % до 49,7 %. А для фонду оплати праці працівників-інвалідів – 8,41 %, згідно п. 13 ст. 8 Закону № 2464.

А сума єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яка утримується з заробітної плати, як вже зазначалось при розв'язанні завдань 1.1 та 1.2 визначається згідно із п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI та розраховується за формулою (1.1). При цьому ставка його, в загальному випадку, становить 3,6 % від суми нарахованої заробітної плати.

2. Отримані результати розв'язання даного ситуаційного завдання надати у вигляді наступної таблиці (1.4).

**Результати розрахунку сум єдиного внеску
на загальнообов'язкове державне соціальне страхування**

Підприємство ТОВ "Гарний настрій"						
Шаргородський К. Р.	Денисов А. О.	Швадченко Р. Н.	Марченко К. Е.	Петров К. Ш.		Всього
Фонд оплати праці						
						<i>Заробітна плата</i>
						<i>Відпускні</i>
						<i>Лікарняні</i>
						<i>Винагорода за ЦПД</i>
						Всього
База для нарахування ЄСВ						
Сума ЄСВ, нарахована на фонд оплати праці						
					Ставка ЄСВ, %	Норма Закону №2464-VI
					37,26	
					8,41	
					33,2	
					34,7	
					Всього	
База для утримання ЄСВ						
Сума ЄСВ, утримана із доходу						
					Ставка ЄСВ, %	Норма Закону №2464-VI
					2,0	
					2,6	
					3,6	
					Всього	

3. Результати розрахунку суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що мають бути сплачені до бюджету підприємством ТОВ "Гарний настрій" у зв'язку з виплатою доходів, нарахованих за січень 2013 року, які містяться у табл. 1.4 використати для заповнення звіту про нарахування ЄСВ за січень 2013 р.

2. Ситуаційні завдання до тем:

Оподаткування доходів фізичних осіб в системі оподаткування України

Формування загального оподаткованого доходу фізичних осіб

Мета завдань – набуття навичок щодо визначення бази оподаткування податком на доходи фізичних осіб (ПДФО) при нарахуванні доходів у вигляді виплат з оплати праці та розрахунку суми податку на доходи фізичних осіб, що підлягає стягуванню з фізичної особи та перерахуванню до бюджету.

Завдання 2.1.

У лютому 2013 р. працівнику Петрову В. В., що працював на умовах трудового договору, було нараховано певні види виплат з оплати праці. Інших доходів у звітному місяці у працівника не було.

1. Визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб виплат з оплати праці, нарахованих працівнику.

2. Розрахувати суму ПДФО, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету.

3. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 2.1. Номер варіанта, завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Вихідні дані для завдання

Найменування показника	Значення показника за варіантами									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розмір нарахованої основної заробітної плати працівника, грн	2 200,00	2 250,00	2 300,00	2 600,00	2 400,00	2 700,00	2 100,00	2 350,00	2 450,00	2 900,00
Розмір матеріальної допомоги, що має систематичний характер та надана всім працівників, грн	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00

2. Основуючись на нормах п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI, за формулою (1.2) розрахувати суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ), яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника.

3. За вихідними даними визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходів працівника у вигляді заробітної плати, основуючись на нормах чинного законодавства.

Під доходами працівника у вигляді заробітної плати для цілей оподаткування податком на доходи фізичних осіб, згідно з пп. 14.1.48 Податкового кодексу України (ПКУ) [1], слід розуміти основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно закону.

Дане визначення заробітної плати, наведене в Податковому кодексі, майже повністю відповідає поняттю заробітної плати, яке міститься в Законі України "Про оплату праці" [6]. На сьогодні, єдиним нормативним документом, розробленим згідно із Законом України "Про оплату праці", є "Інструкція о статистике заработной платы" № 5 [10]. Тобто, для цілей визначення складових заробітної плати необхідно використовувати саме цей документ. Але при цьому необхідно пам'ятати, що, незважаючи на досить велику схожість поняття заробітної плати з точки зору оподаткування та статистичного підходу, між ними існують і відмінності.

Відповідно абз. 1 п. 164.6 ПКУ під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ), страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом – обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які згідно із законом сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги (далі – ПСП) за її наявності. Тобто згідно норм діючого на сьогодні законодавства база оподаткування ПДФО доходів у формі заробітної плати визначається за такою формулою:

$$\text{БП} = \text{НЗП} - \text{ЄСВ} - \text{ПСП}, \quad (2.1)$$

де БП – база податку на доходи фізичних осіб, що дорівнює кількісному значенню загального місячного оподаткованого доходу даного працівника, грн;

НЗП – сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, грн;

ЄСВ – сума ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника, грн;

ПСП – сума податкової соціальної пільги, грн.

Виходячи з умов даного завдання (а саме, відсутність застосування податкової соціальної пільги), база оподаткування ПДФО доходів в вигляді заробітної плати працівника розраховується за такою формулою:

$$\text{БП} = \text{НЗП} - \text{ЄСВ}, \quad (2.2)$$

$$\text{БП} = \text{ОЗП} + \text{ДЗП} + \text{ІЗКП} - \text{ЄСВ}, \quad (2.3)$$

де БП – база податку на доходи фізичних осіб, що дорівнює кількісному значенню загального місячного оподаткованого доходу даного працівника, грн;

НЗП – сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, грн;

ЄСВ – сума ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника, грн;

ОЗП – сума основної заробітної плати працівника, грн;

ДЗП – сума додаткової заробітної плати працівника, грн;

ІЗКП – сума інших заохочувальних та компенсаційних виплат, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом, грн.

4. Розрахувати суму податку на доходи фізичних осіб, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету за такою формулою:

$$\text{ПДФО} = \text{БП} \times \text{Ст}, \quad (2.4)$$

де ПДФО – сума податку на доходи фізичних осіб, грн;

БП – база податку на доходи фізичних осіб, що дорівнює кількісному значенню загального місячного оподаткованого доходу даного працівника, грн;

Ст – ставка податку на доходи фізичних осіб, %.

При цьому слід враховувати норми діючого законодавства, що встановлюють ставку податку на доходи фізичних осіб.

Так з 1 січня 2011 р., згідно з п. 167.1 ПКУ [1], доходи фізичних осіб, отримані у формі заробітної плати чи інших виплат та винагород, що виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з трудовими правовідносинами, підлягають оподаткуванню за ставками прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб. При цьому дохід у межах десяти розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного податкового року оподатковується за ставкою 15 %.

5. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці, за даною формулою:

$$\text{ОЗП} = \text{НЗП} - \text{ЄСВ} - \text{ПДФО}, \quad (2.5)$$

де ОЗП – отримана працівником на руки заробітна плата, грн;

НЗП – сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, грн;

ЄСВ – сума ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника, грн;

ПДФО – сума податку на доходи фізичних осіб, грн.

Тобто, в розглянутій ситуації працівник отримає від роботодавця грошові кошти, в розмірі, що дорівнює сумі нарахованої заробітної плати

даного працівника, з якої утримано суму єдиного соціального внеску та суму податку на доходи фізичних осіб.

Завдання 2.2.

Працівник Шишкову Т. Є., працював на підприємстві на 1,5 ставки, а саме: за основним місцем роботи на повну ставку, та на 0,5 ставки – за внутрішнім сумісництвом. У березні 2013 р. йому було нараховане заробітну плату. Інших доходів у звітному місяці у працівника не було.

1. Визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходів у вигляді заробітної плати, нарахованих працівнику.

2. Розрахувати суму ПДФО, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету.

3. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 2.2. Номер варіанта, завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Таблиця 2.2

Вихідні дані для завдання

Найменування показника	Значення показника за варіантами									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розмір нарахованої заробітної плати працівника за основним місцем роботи, грн	12 000,00	12 500,00	13 000,00	13 500,00	14 000,00	14 500,00	15 000,00	15 500,00	15 600,00	15 900,00
Розмір нарахованої заробітної плати працівника за внутрішнім сумісництвом, грн	1 500,00	1 400,00	1 300,00	1 200,00	1 100,00	1 000,00	900,00	800,00	600,00	500,00

2. Основуючись на нормах п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI, за формулою (1.2) розрахувати суму єдиного внеску на загальнообов'язкове

державне соціальне страхування (ЄСВ), яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника.

3. За вихідними даними визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходів працівника у вигляді заробітної плати, основуючись на наступних нормах діючого законодавства.

Основуючись на нормах п. 164.6 ПКУ (враховуючи відсутність обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які згідно із законом сплачуються за рахунок заробітної плати працівника та відсутність застосування податкової соціальної пільги) база оподаткування ПДФО доходів у вигляді заробітної плати працівника в даному завданні розраховується за формулою (2.2).

4. Розрахувати суму податку на доходи фізичних осіб, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету.

При цьому, як вже зазначалось, слід враховувати норми п. 167.1 Податкового кодексу України [1], згідно якого доходи фізичних осіб, отримані у формі заробітної плати чи інших виплат та винагород, що виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з трудовими правовідносинами, підлягають оподаткуванню за ставками прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб, у такому порядку (формула 2.6):

за ставкою 15 % підлягає оподаткуванню дохід у межах десяти розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного податкового року;

за ставкою 17 % підлягає оподаткуванню дохід, який перевищує десять розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного податкового року.

Тобто в розглянутій ситуації формула (2.4) для розрахунку суми податку на доходи фізичних осіб, враховуючи норми п. 167.1 ПКУ, більш деталізується і отримує такий вигляд:

$$\text{ПДФО} = \text{БП}_{\text{обмеж}} \times \text{Ст}_1 + (\text{БП} - \text{БП}_{\text{обмеж}}) \times \text{Ст}_2, \quad (2.6)$$

де ПДФО – сума податку на доходи фізичних осіб, грн;

$\text{БП}_{\text{обмеж}}$ – оподатковуваний дохід у межах десяти розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного податкового року, грн;

Ст_1 – ставка податку на доходи фізичних осіб у розмірі 15 %;

БП – база податку на доходи фізичних осіб, що дорівнює кількісному значенню загального місячного оподаткованого доходу даного працівника, грн;

Ст_2 – ставка податку на доходи фізичних осіб у розмірі 17 %.

5. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованої йому заробітної плати за формулою (2.5).

Отже, в розглянутій ситуації працівник отримає від роботодавця грошові кошти, в розмірі, що дорівнює сумі нарахованої заробітної плати даного працівника, з якої утримано суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та суму податку на доходи фізичних осіб, розрахованого за прогресивною шкалою ставок податку.

3. Ситуаційні завдання до теми:

Пільги при оподаткуванні доходів фізичних осіб

Мета завдань – набуття навичок щодо визначення можливості застосування пільг та їх розміру при розрахунку бази оподаткування ПДФО щодо оподаткування доходів фізичних осіб та розрахунку суми податку, що підлягає перерахуванню до бюджету.

Завдання 3.1.

У квітні 2013 р. працівнику Малевському В. В., що працює на підприємстві за основним місцем роботи з 01.04.2013 р., було нараховано заробітну плату. Інших доходів у звітному місяці у працівника не було. Даний працівник 01.04.2013 р. подав заяву на застосування базової податкової соціальної пільги.

1. Визначити доцільність та розмір застосування податкової соціальної пільги.

2. Визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб заробітної плати працівнику за квітень 2013 р.

3. Розрахувати суму податку на доходи фізичних осіб, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника за квітень 2013 року та перерахуванню до бюджету.

4. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 3.1. Номер варіанта, завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Вихідні дані для завдання

Найменування показника	Значення показника за варіантами									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розмір нарахованої основної заробітної плати працівника, грн	150,00	160,00	170,00	180,00	190,00	200,00	210,00	220,00	230,00	240,00
Розмір разової премії за введення достроково виробничих потужностей, грн	100,00	110,00	120,00	130,00	140,00	150,00	160,00	170,00	180,00	190,00
Розмір разової премії за освоєння і впровадження нової техніки, грн	50,00	60,00	70,00	80,00	90,00	100,00	110,00	120,00	130,00	140,00

2. Основуючись на нормах п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI, за формулою (1.2) розрахувати суму ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника.

3. За вихідними даними завдання визначити можливість та розмір застосування податкової соціальної пільги для даного платника податку, основуючись на нормах чинного законодавства

Як вже зазначалося, відповідно до абз. 1 п. 164.6 ПКУ при визначенні бази оподаткування ПДФО доходів у вигляді заробітної плати, сума нарахованої заробітної плати зменшується на суму податкової соціальної пільги (за її наявності). При цьому слід відмітити, що з 1 січня 2011 р. порядок застосування ПСП регулюється Податковим кодексом України (перш за все статтею 169) та Порядком подання документів для застосування податкової соціальної пільги [7].

Тобто, з урахуванням норм визначених у IV розділі ПКУ платник податку на доходи фізичних осіб має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги.

Так, відповідно до норм п. 169.4.1 ПКУ необхідно визначити можливість застосування податкової соціальної пільги, тобто перевірити дотримання умови щодо не перевищення протягом звітного податкового місяця

граничної величини доходу, отриманого платником податку як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до чинного законодавства виплат, компенсацій та винагород), яка дорівнює сумі місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітного податкового року, помноженої на коефіцієнт 1,4 та округленої до найближчих 10 грн (у 2013 році дана гранична величина доходу становить 1600,00 грн, тобто, 1147,00 грн x 1,4 та округленні до найближчих 10 грн).

Щодо розміру податкової соціальної пільги, то розмір базової податкової соціальної пільги, на застосування якої працівник подав заяву, відповідно до пп. 169.1.1 ПКУ, дорівнює 100 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітного податкового року, для будь-якого платника податку. Однак, відповідно до абз. 8 п. 1 розділу XIX Податкового кодексу України, у повному розмірі базову податкову соціальну пільгу можливо буде застосовувати тільки з 2015 року. А до цієї дати базова податкова соціальна пільга надається платникам податків у розмірі 50 % від вказаної величини.

Таким чином, у період з 01.01.2011 р. по 31.12.2014 р. базова податкова соціальна пільга, що застосовується для будь-якого платника податку дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року (що в 2013 році становить 573,50 грн, тобто 50 % від 1147,00 грн).

4. За вихідними даними визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходів працівника у вигляді заробітної плати, ґрунтуючись на нормах п. 164.6 ПКУ. Тобто база оподаткування ПДФО доходів у вигляді заробітної плати працівника в даному завданні розраховується за формулою (2.1).

5. Розрахувати суму податку на доходи фізичних осіб, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету за формулою (2.4).

При цьому, як вже зазначалось раніш, слід враховувати, що з 1 січня 2011 р., згідно з п. 167.1 ПКУ [1], доходи фізичних осіб, отримані у формі заробітної плати чи інших виплат та винагород, що виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з трудовими правовідносинами, підлягають оподаткуванню за ставками прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб. При цьому дохід у межах десяти розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного податкового року оподатковується за ставкою 15 %.

6. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримує після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці за формулою (2.5).

Тобто, в розглянутій ситуації працівник отримує від роботодавця грошові кошти, в розмірі, що дорівнює сумі нарахованої заробітної плати даного працівника за звітний місяць, з якої утримано суму єдиного соціального внеску та суму податку на доходи фізичних осіб, база оподаткування якого була зменшена на суму ЄСВ та базову податкову соціальну пільгу.

7. Отримані результати розв'язання даного ситуаційного завдання надати у вигляді таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Бухгалтерський та податковий облік нарахування та виплати заробітної плати працівнику

№ п/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн	Податковий облік з податку на прибуток підприємств	
		Дт	Кт		Доходи	Витрати
1	Нараховано заробітну плату працівнику за квітень 2013					
2	Утримано ЄСВ із нарахованої суми заробітної плати працівника					
3	Утримано ПДФО із застосуванням податкової соціальної пільги (при її наявності)					
4	Нараховане ЄСВ на фонд оплати праці, що складається з заробітної плати (клас професійного ризику виробництва – "1"),					
5	Перераховано ПДФО до бюджету					
6	Перераховано ЄСВ до бюджету, утримане із заробітної плати					
7	Перераховано ЄСВ до бюджету, нараховане на фонд оплати праці					
8	Отримано і виплачено працівнику заробітну плату за квітень 2013					

Завдання 3.2.

У березні 2013 р. працівнику підприємства, що працює за основним місцем роботи на даному підприємстві з 01.03.2013 р., було нараховане заробітну плату. Інших доходів у звітному місяці у працівника не було. Даний працівник 01.03.2013 р. подав заяву на застосування податкової соціальної

пільги в підвищеному розмірі та надав всі необхідні документи, що надаються для підтвердження права на певну пільгу.

1. Визначити можливість та розмір застосування податкової соціальної пільги для певного працівника.

2. Визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб заробітної плати працівнику за квітень 2013 р.

3. Розрахувати суму ПДФО, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника за квітень 2013 року та перерахуванню до бюджету.

4. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 3.3. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для завдання

Номер варіанта	Найменування та значення показника	
	Категорія платника податку (працівника підприємства)	Розмір нарахованої заробітної плати, грн
0	Потерпілий від Чорнобильської катастрофи 1-ї або 2-ї категорій	1 500,00
1	Студент вищого навчального закладу, який не отримує стипендію, грошове або майнове (речове) забезпечення, що виплачується з бюджету та працює на підприємстві за сумісництвом	1 350,00
2	Інвалід II групи	1 200,00
3	Особа, яка під час Другої світової війни працювала в тилу	1 550,00
4	Вдівець	1 420,00
5	Колишній в'язень концтаборів під час Другої світової війни	1 370,00
6	Інвалід з дитинства II групи	1 240,00
7	Ординатор, що працює на підприємстві за сумісництвом та не отримує стипендію, грошове або майнове (речове) забезпечення, що виплачується з бюджету	1 580,00
8	Герой України	1 490,00
9	Учасник бойових дій під час Другої світової війни	1 210,00

2. Основуючись на нормах п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI, за формулою (1.2) розрахувати суму ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника.

3. За вихідними даними завдання визначити можливість та розмір застосування податкової соціальної пільги для даного платника податку, основується на нормах визначених у IV розділі ПКУ, а саме: абз. 1, п. 164.6 ст. 164 ПКУ та нормах статті 169 ПКУ [1].

Перш за все згідно норм п. 169.4.1 ПКУ визначити можливість застосування ПСП, щодо дотримання умови стосовно не перевищення протягом звітного податкового місяця граничної величини доходу, отриманого платником податку як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до чинного законодавства виплат, компенсацій та винагород), яка дорівнює сумі місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітного податкового року, помноженої на коефіцієнт 1,4 та округленої до найближчих 10 грн).

Щодо розміру податкової соціальної пільги, то слід відзначити, що крім базової ПСП (що у період з 01.01.2011 р. по 31.12.2014 р. дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року) окремим категоріям платників надаються підвищені розміри податкової соціальної пільги в наступних розмірах:

150 % базової податкової соціальної пільги, для осіб визначених у пп. 169.1.3 ПКУ, що у 2013 році становить 860,25 грн (150 % від 573,50 грн);

200 % базової податкової соціальної пільги, для осіб визначених у пп. 169.1.4 ПКУ, що в поточному 2011 році становить 1 147,00 грн (200 % від 573,50 грн).

4. За вихідними даними за формулою (2.1) визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходів працівника у вигляді заробітної плати, основується на нормах п. 164.6 ПКУ.

5. Розрахувати суму податку на доходи фізичних осіб, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету за формулою (2.4).

6. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці за формулою (2.5).

7. Отримані результати розв'язання даного ситуаційного завдання надати у вигляді таблиці (3.4).

Таблиця 3.4

**Облік нарахування та виплати працівнику
доходу у вигляді заробітної плати**

п/п №	Зміст операції	Норма ПКУ або Закону № 2464-VI	Сума, грн
1	Нараховано заробітну плату працівнику за березень 2013 р.		
2	Утримано ЄСВ із нарахованої суми заробітної плати працівника		
3	Застосована (при наявності) податкова соціальна пільга (вказати в якому розмірі)		
4	Утримано ПДФО із застосуванням податкової соціальної пільги (при її наявності)		
5	Нараховано ЄСВ на фонд оплати праці, що складається із заробітної плати даного працівника (клас професійного ризику виробництва – "1")		
6	Перераховано ПДФО до бюджету		
7	Перераховано ЄСВ до бюджету, що утримане із заробітної плати		
8	Перераховано ЄСВ до бюджету, нараховане на фонд оплати праці		
9	Отримано і виплачено працівнику заробітну плату за березень 2013		

Завдання 3.3.

У лютому 2013 р. бухгалтеру ТОВ "Турбо" Сидоровій М. В., що виховує четверо дітей, в тому числі одну дитину-інваліда, віком до 18 років, нарахована заробітна плата у сумі 4 800 грн. Інших доходів у звітному місяці у працівника не було. Сидорова М. В. 01.02.2013 р. подала заяву на застосування податкової соціальної пільги разом з усіма необхідними документами, що надаються для підтвердження права на певні пільги. Чоловік Сидорової М. В., що є батьком дітей, у лютому 2013 року дохід у вигляді заробітної плати не отримував. Розрахувати суму податку на доходи фі-

зичних осіб та суму заробітної плати, яка підлягає виплаті на руки Сидоровій М. В. за лютий 2013 року.

1. Визначити можливість та розміри застосування податкової соціальної пільги для даного працівника.

2. Визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб заробітної плати працівника за звітний період 2013 року.

3. Розрахувати суму ПДФО, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника за звітний період 2013 року та перерахуванню до бюджету.

4. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 3.5. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Таблиця 3.5

Вихідні дані для завдання

Найменування показника	Значення показника за варіантами									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розмір нарахованої заробітної плати працівника за звітний місяць, грн	6 200,00	5 800,00	5 900,00	6 000,00	5 600,00	5 700,00	5 400,00	6 300,00	6 100,00	5 500,00

2. Основуючись на нормах п. 7 ч. 1 ст. 8 Закону України № 2464-VI, за формулою (1.2) розрахувати суму ЄСВ, яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника.

3. За вихідними даними завдання визначити можливість застосування податкової соціальної пільги для даного платника податку, враховуючи дані норми розділу IV Податкового кодексу України.

Згідно норм п. 169.4.1 ПКУ визначити можливість застосування ПСП, щодо дотримання умови стосовно не перевищення протягом звітного податкового місяця граничної величини доходу, отриманого платником податку як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до чинного законодавства виплат, компенсацій та винагород).

При цьому слід відмітити, що відповідно до абз. 2 пп. 169.4.1 ПКУ, для одного з батьків, які утримують двох або більше дітей (у віці до 18 років), граничний розмір заробітної плати, не перевищення якого є умовою для застосування ПСП у розмірі 100 % від базової ПСП, у розрахунку на кожного утримувати дитину (згідно з пп. 169.1.2 ПКУ), розраховується шляхом множення граничної величини доходу (визначеної згідно пп. 169.1.1 (у 2013 році – 1600,00 грн)) на кількість утриманих їм дітей (віком до 18 років). А інший з батьків може скористатися пільгою на дітей (визначеною у пп. 169.1.2, ПКУ), тільки якщо його заробітна плата не перевищує стандартну граничну величину доходу (визначену згідно з пп. 169.1.1).

4. За вихідними даними завдання та нормами розділу IV Податкового кодексу України визначити загальний розмір застосування податкової соціальної пільги для даного платника податку, враховуючи дані норми податкового законодавства.

Відповідно до п. 169.3 ПКУ, якщо працівник має право на податкову соціальну пільгу за двома чи більше підставами, то йому надають одну з усіх ПСП – найбільшу.

Однак з даного правила існує виняток. Так, податкову соціальну пільгу, передбачену пп. "б" пп. 169.1.3 ПКУ, тобто ПСП на утримання дитини-інваліда, можна додавати до пільги, передбаченої пп. 169.1.2 ПКУ, тобто ПСП на дітей, у разі, якщо працівник утримує двох і більше дітей, один (або кілька) з яких є дитиною-інвалідом (дітьми-інвалідами).

При цьому слід звернути увагу, що працівник, який користується підвищеною податковою соціальною пільгою на дітей, не має права додатково застосовувати загальну податкову соціальну пільгу безпосередньо на себе (передбачену пп. 169.1.1 ПКУ).

5. За вихідними даними за формулою (2.1) визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходів працівника у вигляді заробітної плати, основуючись на нормах п. 164.6 ПКУ.

6. Розрахувати суму ПДФО, яка підлягає утриманню із заробітної плати працівника та перерахуванню до бюджету за формулою (2.4).

7. Розрахувати суму грошових коштів, яку працівник отримає після оподаткування нарахованих йому виплат з оплати праці за формулою (2.5).

8. Отримані результати розв'язання даного ситуаційного завдання надати у вигляді даної таблиці (3.6).

**Облік нарахування та виплати працівнику
доходу у вигляді заробітної плати**

п/п №	Зміст операції	Норма ПКУ або Закону № 2464-VI	Сума, грн
1	Нараховано заробітну плату за звітний місяць, грн		
2	Утримано ЄСВ із нарахованої суми заробітної плати		
3	Застосована (при наявності) податкова соціальна пільга (вказати в якому розмірі)		
4	Утримано ПДФО із застосуванням податкової соціальної пільги (при наявності)		
5	Нараховане ЄСВ на фонд оплати праці, клас професійного ризику виробництва – "1")		
6	Перераховано ПДФО до бюджету		
7	Перераховано ЄСВ до бюджету, утримане із заробітної плати		
8	Перераховано ЄСВ до бюджету, нараховане на ФОП		
9	Отримано і виплачено заробітну плату за звітний місяць		

4. Ситуаційні завдання до тем:

Особливості оподаткування окремих видів доходів

Оподаткування доходів платника податку отриманих від заняття підприємницькою та незалежною професійною діяльністю

Звітність за податком на доходи фізичних осіб. Відповідальність платників податку, податкових агентів та органів Державної податкової служби

Мета завдань – набуття навичок щодо визначення бази оподаткування ПДФО при нарахуванні (виплаті) окремих видів доходів, відмінних від заробітної плати, та розрахунку суми податку, що підлягає стягуванню з фізичної особи та перерахуванню до бюджету та навичок щодо заповнення звітності за податком на доходи фізичних осіб.

Завдання 4.1.

За допомогою (вперше в звітному податковому році) звернулася співробітниця адміністрації підприємства Сидорова А. В, яка у заяві від 02.03.13 р. попросила надати їй матеріальну допомогу за сімейними обставинами, вказавши розмір цієї допомоги. Підприємство надало Сидоровій матеріальну допомогу за сімейними обставинами в розмірі, вказаному в заяві співробітниці.

1. Визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходу працівника у вигляді матеріальної допомоги від роботодавця.

2. Розрахувати суму податку на доходи фізичних осіб з доходу у вигляді матеріальної допомоги працівнику від роботодавця.

3. Відобразити у бухгалтерському та податковому обліку операцію виплати нецільової благодійної допомоги працівнику.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 4.1. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Таблиця 4.1

Вихідні дані для завдання

Найменування показника	Значення показника за варіантами									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розмір матеріальної допомоги за сімейними обставинами, грн	1 900,00	2 200,00	2 300,00	2 400,00	2 000,00	2 450,00	2 100,00	1 950,00	2 150,00	2 350,00

2. Визначити базу оподаткування ПДФО та розрахувати суму податку щодо оподаткування доходу працівника у вигляді матеріальної допомоги від роботодавця, основуючись на нормах чинного законодавства.

Розглянута в умовах завдання матеріальна допомога за сімейними обставинами, що була надана працівнику від роботодавця, для цілій опо-

даткування податком на доходи фізичних осіб відноситься до нецільової благодійної допомоги.

Так, відповідно до п. 170.7.1 ПКУ нецільовою є благодійна допомога, яка надається без встановлення певних умов і напрямів її використання.

Розглянута нецільова благодійна допомога, по суті, є аналогом звичайної матеріальної допомоги. Так, будь-яка юридична або фізична особа може надати будь-якому громадянину (а не тільки своєму працівнику) нецільову благодійну допомогу, в тому числі матеріальну. Підставою для надання такої допомоги працівнику від роботодавця є заява одержувача (навіть без зазначення в ньому цілі витрачання допомоги) та наказ керівника підприємства.

Що стосується оподаткування ПДФО даної матеріальної допомоги, то нормами Податкового кодексу (а саме п.п. 170.7.3 ПКУ) передбачено звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб нецільової благодійної допомоги працівникові від роботодавця, при обов'язковому виконанні всіх наступних умов:

благодійник, що виплачує нецільову благодійну допомогу, є резидентом України – юридичною або фізичною особою;

дана допомога носить нецільовий характер (тобто надається без усяких умов і без зазначення напрямів її витрачання);

надання даного виду допомоги не передбачене в колективному договорі підприємства або у трудовому договорі з працівником;

розмір нецільової благодійної допомоги, що надається протягом звітного податкового року сукупно не перевищує суму, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

А в разі недотримання хоча б одного з вищеперерахованих умов, у тому числі, перевищення гранично допустимого розміру допомоги, дана допомога підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб на загальних підставах.

3. Отримані результати розв'язання даного ситуаційного завдання надати у вигляді даної таблиці (4.2).

Бухгалтерський та податковий облік нецільової благодійної допомоги, в тому числі матеріальної

п/п №	Зміст господарчої операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Нарахована працівнику матеріальна допомога за сімейними обставинами			
2	Утримано ПДФО з суми матеріальної допомоги, що підлягає оподаткуванню, грн			
3	Перераховано податок на доходи фізичних осіб з суми матеріальної допомоги			
4	Виплачено працівнику матеріальну допомогу			

Завдання 4.2.

Розрахувати ПДФО з доходу отриманого працівником у вигляді додаткового блага в не грошовій формі за такими умовами.

Підприємство придбало телевізор. Даний телевізор в якості цінного подарунка в 30 березня 2013 було вручено працівнику цього підприємства Волошину В. С. (ІПН 1234567891). Розмір нарахованої заробітної плати працівника був однаковий за кожен окремих місяць 1-го кварталу 2013 року.

1. Визначити базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходу, отриманого працівником у вигляді заробітної плати та додаткового блага в негрошовій формі.

2. Розрахувати суму ПДФО з доходу у вигляді додаткового блага в не грошовій формі та з доходу у вигляді заробітної плати.

3. Відобразити у податковій звітності (фрагмент Форми № 1 ДФ) нараховані доходи працівника за 1 квартал 2013 року і утриману з них суму ПДФО.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 4.3. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Вихідні дані для завдання

Найменування показника	Значення показника за варіантами									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розмір нарахованої заробітної плати працівника за кожен місяць 1-го кварталу 2013 р., грн	3 700,00	3 690,00	3 680,00	3 670,00	3 660,00	3 650,00	3 640,00	3 630,00	3 620,00	3 610,00
Вартість цінного подарунка, грн	2 600,00	2 700,00	2 800,00	2 900,00	3 000,00	3 100,00	3 200,00	3 300,00	3 400,00	3 500,00

1. За вихідними даними, за аналогією розглянутого розв'язання завдання 2.1, розрахувати суму ПДФО, яка підлягає утриманню із заробітної плати даного працівника та перерахуванню до бюджету за кожен місяць 1-го кварталу 2013 року.

2. За вихідними даними визначити суму доходу в вигляді додаткового блага, основуючись на нормах чинного законодавства.

Так, згідно з пп. 164.2.17 ПКУ, до загального місячного (річного) оподаткованого ПДФО доходу платника податку включається дохід, отриманий ним як додаткове благо. При цьому слід відзначити, що основний перелік доходів, які для цілей оподаткування ПДФО підпадають під поняття "додаткове благо" і підлягають включенню до оподаткованого доходу платника податку – отримувача даного блага, наведений у пп. 164.2.17 ПКУ, а також вибірково – в ст. 165 ПКУ.

Так, у розглянутій ситуації доходом, який є додатковим благом, та який підлягає оподаткуванню ПДФО, є лише частина вартості цінного подарунка. Тому що, згідно з п.п. 165.1.39 НКУ, додатковим благом є вартість подарунка, наданого юридичною особою, що перевищує граничний розмір у 50 % мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного року.

3. Визначити базу оподаткування ПДФО доходів працівника у вигляді додаткового блага в не грошовій формі, основуючись на нормах чинного законодавства.

Слід зазначити, що, згідно з пп. 164.2.17 ПКУ, дохід, нарахований (наданий) платнику податку на доходи фізичних осіб у грошовій формі, у вигляді додаткового блага, включається до бази оподаткування ПДФО в повному обсязі. А до доходу, нарахованого (наданого) платнику податку у вигляді додаткового блага у негрошовій формі, застосовується особливий порядок оподаткування податком на доходи фізичних осіб.

А під час нарахування (надання) доходів, у тому числі у вигляді додаткового блага, в будь-якій негрошовій формі, відповідно до п. 164.5 Податкового кодексу України, базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами (правила визначення яких встановлені нормами Податкового кодексу), помножена на коефіцієнт, який обчислюється за даною формулою:

$$K = 100 : (100 - Sp), \quad (4.1)$$

де K – коефіцієнт;

Sp – ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування.

Виходячи з того, що з 1 січня 2011 року, згідно з п. 167.1 Податкового кодексу, застосовується прогресивна шкала ставок ПДФО, розмір яких становить 15 % (згідно з абз. 1 п. 167.1 ПКУ) і 17 % (відповідно до абз. 2 п. 167.1 ПКУ). Отже, розмір підвищувального коефіцієнта, що застосовується під час оподаткуванні ПДФО доходу платника податку, зокрема додаткового блага, нарахованого (наданого) в будь-якій негрошовій формі становить:

при ставці ПДФО в 15 % – 1,176471;

при ставці ПДФО в 17 % – 1,204819.

4. Розрахувати суму податку на доходи фізичних осіб, яка підлягає нарахуванню на дохід у вигляді додаткового блага в негрошовій формі та перерахуванню до бюджету.

При оподаткуванні доходу, отриманого у вигляді додаткового блага, згідно з п. 167.1 ПКУ застосовується прогресивна шкала ставок ПДФО, розмір яких становить 15 % (згідно з абз. 1 п. 167.1 ПКУ) і 17 % (відповідно до абз. 2 п. 167.1 ПКУ).

Однак, при цьому необхідно мати на увазі, що в разі, якщо дохід у вигляді додаткового блага, був наданий працівнику підприємства, то для цілей оподаткування ПДФО, з встановленою межею (10 мінімальних заробітних плат) слід порівнювати загальну суму доходу, нараховану працівнику, як у вигляді заробітної плати, так і у вигляді додаткового блага. Тобто, в межах місяця для цілей порівняння з 10-кратним розміром мінімальної заробітної плати порівнюються всі доходи платника податку, що оподатковуються ПДФО за ставками 15 (17) %, а не окремо за видами виплат.

5. Отримані результати розв'язання даного ситуаційного завдання надати у вигляді даної таблиці (4.4).

Таблиця 4.4

Оподаткування ПДФО доходу у вигляді заробітної плати та додаткового блага в негрошовій формі

№ п/п	Найменування показника	Норма законодавства	Сума, грн
1	Нараховано заробітну плату працівнику за кожен місяць 1-го кварталу 2013 р., грн		
2	Утримано ЄСВ із нарахованої суми заробітної плати, за кожен місяць 1-го кварталу 2013 р., грн		
3	Утримано та перераховано до бюджету ПДФО із нарахованої суми заробітної плати працівника, за кожен місяць 1-го кварталу 2013 р., грн		
4	Загальна сума нарахованої заробітної плати працівника за 1-ий квартал 2013 р., грн		
5	Загальна сума утриманого та перераховано до бюджету ПДФО із нарахованої суми заробітної плати працівника за 1-ий квартал 2013 р., грн		
6	Загальна вартість цінного подарунку, грн		
7	Сума доходу у вигляді додаткового блага, що підлягає оподаткуванню ПДФО, грн		
8	Сума вартості цінного подарунку, що не обкладається ПДФО, грн		
9	База оподаткування ПДФО доходу у вигляді додаткового блага в негрошовій формі, грн		
10	Сума ПДФО, яка підлягає нарахуванню на дохід у вигляді додаткового блага та перерахуванню до бюджету, грн		

6. Відобразити у податковій звітності, а саме у фрагменті Форми № 1 ДФ, (табл. 4.5) доходи працівника за 1 квартал 2013 року і утриману з них суму ПДФО.

Таблиця 4.5

Фрагмент Податкового розрахунку №1 ДФ за I квартал 2013 року

№ п/п	Податковий номер або серія та номер паспорта*	Сума нарахованого доходу (грн, коп.)	Сума виплаченого доходу (грн, коп.)	Сума утриманого податку (грн, коп.)		Ознака доходу	Дата		Ознака подат. соц. пільги	Ознака (0,1)
				нарахованого	перерахованого		прийняття на роботу (дд/мм/рр)	звільнення з роботи (дд/мм/рр)		
1	2	3а	3	4а	4	5	6	7	8	9
-	-	-	-	-	-	101	-	-	-	-
						160	-	-	-	-
						126	-	-	-	-

Зазначимо, що у формі № 1 ДФ суму доходу працівника, отриману у вигляді подарунка, необхідно відобразити за двома ознаками доходу у графі 5, а саме: з ознакою доходу "160" – відобразити неоподатковувану суму подарунка, і з ознакою доходу "126" – оподатковуваний частина подарунка.

Завдання 4.3.

Підприємство уклало цивільно-правовий договір (ЦПД) із звичайною фізичною особою, не підприємцем (ІПН 3333333333), на виконання робіт із ремонту оргтехніки, строком на 1 місяць

(з 01.03.2013 р. по 31.03.2013 р.). Роботи були виконані своєчасно. Винагороду виплачено після підписання акту виконаних робіт 31.03.2013 р. Інших оподатковуваних доходів у першому кварталі 2013 року дана фізична особа не мала.

1. Визначити базу оподаткування та суму ПДФО з доходу фізичної особи у вигляді винагороди за цивільно-правовим договором.

2. Відобразити у податковій звітності (фрагмент Форми № 1 ДФ) нараховані доходи фізичної особи за 1 квартал 2013 року і утриману з них суму ПДФО.

Порядок виконання

1. Вихідні дані наведені у табл. 4.6. Номер варіанта завдання студент обирає за своїм порядковим номером у списку в журналі.

Таблиця 4.6

Вихідні дані для завдання

Найменування показника	Значення показника за варіантами									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Сума винагороди згідно цивільно-правового договору, грн	1 900,00	2 200,00	2 700,00	2 300,00	2 000,00	2 400,00	2 200,00	2 600,00	2 100,00	2 500,00

2. За вихідними даними визначити базу для утримання та нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування щодо доходів працівників, з урахуванням норм чинного законодавства.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 4 Закону № 2464 [5] та пп. 2.1.1 Інструкції № 21-5 [9] роботодавці – юридичні особи та фізичні особи – підприємці, які використовують працю фізичних осіб на умовах цивільно-правового договору та фізичні особи, які виконують роботи (надають послуги), є платниками ЄСВ. При цьому дані роботодавці – юридичні особи та фізичні особи – підприємці є страхувальниками для фізичних осіб, які ви-

конують роботи (надають послуги) згідно з ЦПД, які, в свою чергу, є особами, застрахованими в системі загальнообов'язкового пенсійного страхування та соціального страхування на випадок безробіття (ч. 17 і ч. 20 ст. 8 Закону № 2464).

У зв'язку з чим, сума винагороди за виконані роботи (надані послуги) за цивільно-правовим договором включається до бази для нарахування та утримання ЄСВ (відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону № 2464, пп. 3.1.4 і п. 3.7 Інструкції № 21-5).

Ставки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування залежно від категорії платників податків, а також виду доходів встановлені ст. 8 Закону № 2464 та р. III Інструкції № 21-5, згідно з якими, на суму винагороди за виконані роботи (надані послуги) за цивільно-правовими договорами ЄСВ:

нараховується за ставкою 34,7 % (абз. 5 ч. 5 ст. 8 Закону № 2464, п.п. 3.1.4 Інструкції № 21-5);

утримується за ставкою 2,6 % (ч. 8 ст. 8 Закону № 2464, п. 3.7 Інструкції № 21-5).

3. За вихідними даними визначити базу оподаткування та суму ПДФО з доходів фізичної особи у вигляді винагороди за цивільно-правовим договором, враховуючи наступні норми діючого законодавства. Так, згідно з пп. 164.2.2 ПКУ суми винагород, нарахованих (виплачених) платнику податку за умовами ЦПД, включаються до його загального місячного (річного) оподаткованого доходу.

При цьому, згідно з пп. 164.6 ПКУ, а саме його другого абзацу, даного згідно із Законом № 3609-VI, при нарахуванні доходів у вигляді винагороди за ЦПД за виконання робіт (надання послуг) база оподаткування визначається як нарахована сума такої винагороди, зменшена на суму ЄСВ.

Також слід пам'ятати, що виходячи з того, що винагороди за ЦПД, згідно норм ПКУ, не є заробітною платою, то, згідно з п. 164.6 ПКУ, при оподаткуванні їх ПДФО податкова соціальна пільга, не застосовується.

Отже, базою оподаткування ПДФО доходу, нарахованого (сплаченого) фізичній особі за цивільно-правовим договором, є фактична сума винагороди за виконані роботи (надані послуги) зменшена тільки на величину ЄСВ.

При цьому, згідно з нормою п. 167.1 ПКУ, доходи фізичної особи у вигляді винагороди за цивільно-правовим договором, підлягають оподаткуванню за ставками прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб.

4. Відобразити у податковій звітності, а саме у фрагменті Форми №1 ДФ, (табл. 4.7) доходи даної фізичної особи за 1 квартал 2013 року і утриману з них суму податку на доходи фізичних осіб.

Таблиця 4.7

**Фрагмент Податкового розрахунку №1 ДФ
за I квартал 2013 року**

№ п/п	Податковий номер або серія та номер паспорта*	Сума нарахованого доходу (грн, коп.)	Сума виплаченого доходу (грн, коп.)	Сума утриманого податку (грн, коп.)		Ознака доходу	Дата		Ознака подат. соц. пільги	Ознака (0,1)
				нарахованого	перерахованого		прийняття на роботу (дд/мм/рр)	звільнення з роботи (дд/мм/рр)		
1	2	3а	3	4а	4	5	6	7	8	9
-	-	-	-	1						

Відмітимо, що дані про суми доходу, нарахованого (сплаченого) фізичній особі у вигляді винагороди за цивільно-правовим договором, утриманого (перерахованого) податку на доходи фізичних осіб, підприємство – податковий агент зобов'язане відображати у формі № 1 ДФ. При цьому в Податковому розрахунку за формою № 1 ДФ виплати за цивільно-правовими договорами відображаються з ознакою доходу "102".

Рекомендована література

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]. – Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про Державний бюджет України на 2012 рік: Закон України від 22 грудня 2011 року № 4282-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про Державний бюджет України на 2013 рік: Закон України від 6 грудня 2012 року № 5515-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 8 липня 2010 року № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Порядок подання документів для застосування податкової соціальної пільги: Постанова КМУ від 29 грудня 2010 року № 1227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про затвердження переліку видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова КМУ від 22 грудня 2010 року № 1170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про затвердження Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова правління Пенсійного фонду України від 27 вересня 2010 року. № 21-5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати: Наказ Державного комітету статистики України від 13 січня 2004 року № 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (спла-

ченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку: Наказ ДПА України від 24 грудня 2010 року № 1020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до практичних занять
з навчальної дисципліни
"ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТ
З ОПЛАТИ ПРАЦІ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Оподаткування"
всіх форм навчання**

Укладач **Давискіба Катерина Володимирівна**

Відповідальний за випуск **Іванов Ю. Б.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2013 р. Поз. № 29.

Підп. до друку

Формат 60×90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,5. Обл.-вид. арк. 3,13. Тираж

прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*